

PEG sonde verzorgen

Ouderinstructie
Het verzorgen van een PEG sonde bij je
kind

PEG sonde verzorgen

Wat is Ouder- en Kind Educatie (OKE)?

Het programma Ouder- en Kind Educatie (OKE) heeft als doel ouders, jongeren en zorgprofessionals te ondersteunen in het (aan)leren van diverse verpleegtechnische handelingen. Het educatiemateriaal is ontwikkeld voor ouders/verzorgers én voor jongeren die zelfstandig een handeling willen kunnen uitvoeren. De inhoud is vastgesteld met medewerking van ouders en tieners, kinderverpleegkundigen, kinderartsen en medisch pedagogisch zorgverleners uit de academische kindercentra en (kinder)thuiszorgorganisaties.

Waarom deze ouderinstructie?

Je hebt samen met de arts en de verpleegkundige besloten om bij je kind zelf de PEG sonde te verzorgen. Deze handeling gaan wij je leren.

In deze ouderinstructie geven we je informatie over alles wat er komt kijken bij het verzorgen van de PEG sonde. We leggen de handeling stap voor stap aan je uit. Na het lezen van deze ouderinstructie weet je hoe je de handeling moet uitvoeren.

Wanneer we in de tekst spreken over je kind, bedoelen we daarmee ook het kind dat je verzorgt.

De handeling

De PEG sonde is een slangetje dat rechtstreeks in de maag komt door een opening in de buikwand. De PEG sonde zit vast met twee fixatieplaatjes. Het eerste schijfvormige plaatje zit aan de binnenzijde van de maagwand en sluit het gaatje in de maag af. Het slangetje gaat door de buikwand naar buiten en wordt daar met een uitwendig plaatje vastgehouden. De twee plaatjes samen houden de maagwand tegen de binnenzijde van de buikwand. Dit verkleeft binnen enkele dagen, zodat er een 'tunneltje' ontstaat. We noemen dit een maagfistel of ook wel gastrostoma. De eerste periode na plaatsing mag het fixatieplaatje op de buik niet verschoven worden. De arts of (kinderstoma)verpleegkundige zal je vertellen wanneer dat wel weer mag en of je de huid rondom de PEG sonde de eerste periode na plaatsing mag verzorgen en hoe dit moet gebeuren. Een PEG sonde kan je niet zelf vervangen, dit moet door een arts worden gedaan. Hier volgt een algemene instructie voor de verzorging van de PEG sonde als het fixatieplaatje weer verschoven mag worden.

Welke spullen heb ik nodig?

- Splitgazen 5x5 cm
- Onsteriele gazen 10x10 cm
- Pleister
- Lauw kraanwater
- Eventueel wattenstokjes en zalf, of een ander verzorgingsproduct voorgeschreven door de arts

Hoe voer ik de handeling uit?

Vorbereiding

- Leg het materiaal dat je nodig hebt klaar op een schone plek, binnen handbereik.
- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handenalkohol.
- Schuif de kleding omhoog zodat de PEG sonde goed zichtbaar is.

Uitvoering

- Verwijder de pleister en splitgazen.
- Maak het fixatieplaatje los van de PEG sonde.
- Maak de huid rond de PEG sonde schoon met onsteriele gazen en lauw kraanwater.
- Schuif de PEG sonde een paar centimeter naar binnen, dit heet dompelen.
- Draai de PEG sonde een heel rondje.
- Trek de PEG sonde weer terug tot je weerstand voelt
- Maak de huid droog met onsteriele gazen. Wrijf de huid niet droog maar doe dit met een deppende beweging.
- Breng eventueel met een wattenstokje wat zalf aan op de huid rondom de PEG sonde.
- Leg een splitgaasje om de PEG sonde op de huid en maak deze vast met een pleister.
- Trek het de PEG sonde weer aan en maak het fixatieplaatje vast aan de PEG sonde.
- Zorg ervoor dat er tussen het plaatje en de huid een ruimte van 2 mm ontstaat.
- Plak eventueel de PEG sonde vast op de huid met een pleister, let op dat de slang niet knikt.

Afronding

- Vraag zo mogelijk aan je kind hoe hij of zij het vond gaan. Zo geef je je kind de gelegenheid om zijn ervaring met je te delen en kan je eventueel de handeling een volgende keer aanpassen.
- Ruim de materialen op.

- Was je handen met water en zeep en droog deze goed af, of gebruik handen alcohol.

Aandachtspunten

Eerste periode na plaatsing

De eerste periode na plaatsing mag het fixatieplaatje niet verschoven worden. Dit is belangrijk omdat er een stevig fistel, oftewel gaatje, gevormd moet worden.

De periode na plaatsing moet erop gelet worden dat de PEG sonde niet door het fixatieplaatje naar binnen gaat zakken. De samentrekkingen van de maag kunnen soms vat krijgen op het plaatje en het mee naar binnen trekken. Na de PEG plaatsing wordt er met een watervaste stift een streepje aangebracht op de PEG sonde vlak boven het fixatieplaatje, waardoor dit gemakkelijk gecontroleerd kan worden. Wanneer de PEG sonde naar binnen lijkt te zakken moet je contact opnemen met de (kinderstoma)verpleegkundige of de arts.

De arts of (kinderstoma)verpleegkundige spreekt met je af wanneer het fixatieplaatje weer verschoven mag worden en je krijgt uitleg over hoe je dit moet doen. De ruimte tussen de huid en het fixatieplaatje mag ongeveer 2 mm zijn, dit is de dikte van een euromuntstuk.

Dompelen en draaien

Als het fixatieplaatje weer verschoven mag worden moet je de sonde elke dag dompelen en draaien om ingroeiing van de PEG sonde in het maagslijmvlies te voorkomen. De stomaverpleegkundige zal je vertellen wanneer je dit mag gaan doen. Je beweegt de PEG sonde door het gaatje heen en weer en je draait de sonde een rondje. Wanneer je de PEG sonde weer vastzet moet je ervoor zorgen dat het fixatieplaatje niet te strak maar ook niet te los tegen de buikwand zit.

Fixatieplaatje

Het uitwendige fixatieplaatje kun je aanpassen als de situatie verandert, bijvoorbeeld als je kind aankomt of juist afvalt in gewicht. Je kunt het fixatieplaatje ook aanpassen als je een gaasje eronder wilt doen. Trek het plaatje niet te hard aan.

Als je het fixatieplaatje los maakt, kun je de uitwendige slang en het fixatieplaatje schoonmaken met water en zeep.

Mondverzorging

Het is belangrijk om goede mondverzorging te blijven geven als je kind zelf niets eet of drinkt. Laat je kind als dat kan regelmatig de mond spoelen, tandenpoetsen of een slokje drinken.

Hygiëne en houdbaarheid

Als thuis de handen worden gewassen met water en zeep dan moet hierbij gebruik worden gemaakt van zeep in een pompje en papieren handdoekjes (tissues, keukenrol). Op een stuk zeep en in stoffen handdoeken verzamelen ziektekiemen zich snel, en zij zijn hiermee een grote infectiebron.

Het is niet altijd nodig om gaasjes en pleisters te gebruiken. Met een splitgaasje kan er wondvocht of zweet onder het plaatje worden opgevangen. Als u het fixatieplaatje los maakt kan je de uitwendige slang en het fixatieplaatje schoonmaken met water en zeep.

Hoe vaak voer ik de handeling uit?

Het verzorgen van de huid rondom de PEG sonde moet minimaal één keer per dag gebeuren. Bij zichtbare vervuiling of bij nat worden van het gaasje of de huid mag dit vaker. Dompelen en draaien moet ook dagelijks gebeuren.

Op welk moment van de dag moet ik de handeling uitvoeren?

Je mag zelf beslissen op welke moment van de dag u de PEG sonde verzorgt.

Wat kan er misgaan, waaraan kan ik dit zien en wat moet ik dan doen?

Lekkage van vocht en /of voeding

Een beetje afscheiding is normaal en wordt door het gaasje of pleister opgevangen. Wanneer er voeding langs de PEG sonde naar buiten komt, kan je de PEG sonde wat strakker aantrekken en vastzetten met het fixatieplaatje. Mogelijk dat de sonde en het fixatieplaatje vettig zijn geworden. Je kan deze dan schoonmaken met water en zeep. Indien er nog steeds lekkage blijft, neem dan contact op met de stomaverpleegkundige of de behandelend arts.

Dompelen en draaien lukt niet

Probeer het dompelen en draaien nogmaals nadat de fistel goed nat gemaakt is met lauw water. Soms kan het dompelen en draaien stroef gaan doordat de huid te strak om de fistel zit. Na een douche of bad gaat het dompelen en draaien vaak makkelijker. Als het nog steeds niet lukt, neem dan contact op met de (kinderstoma)verpleegkundige of de behandelend arts.

PEG sonde doet pijn

De eerste periode na plaatsing is het normaal dat de PEG sonde gevoelig is. Als de fistel goed genezen is, hoort de PEG sonde geen pijn meer te doen. Als dit toch het geval is kan je contact opnemen met de (kinderstoma)verpleegkundige of behandelend arts.

Huidirritatie rondom PEG sonde

Het is belangrijk dat je na het dagelijks schoonmaken de huid goed afdroogt. Bij irritatie van de huid kan je zinkzalf gebruiken.

Bij schimmelinfecties kan er zalf of een poeder voorgeschreven worden. Als er wild vleesvorming ontstaat kan je dit behandelen met een speciale zalf. Het recept voor deze zalven of poeder kan je halen bij de huisarts, (kinderstoma)verpleegkundige of behandelend arts.

Drukplek rondom PEG sonde

Het kan gebeuren dat er een drukplekje ontstaat onder het fixatieplaatje. Schuif het fixatieplaatje dan wat losser, de dikte van een euromuntstuk tussen de huid en het plaatje is voldoende.

Verstopping van de PEG sonde

Als er geen voeding of medicatie over de PEG sonde gegeven wordt, moet de PEG sonde 1 tot 2 keer per dag doorgespoten worden met minimaal 5 ml water.

Als er wel voeding of medicatie gegeven wordt, moet de PEG sonde voor en na de toediening doorgespoten worden met 10 tot 30 ml water. De hoeveelheid water is afhankelijk van de leeftijd van je kind en de hoeveelheid vocht die je kind mag hebben. De (kinderstoma)verpleegkundige zal je hierover advies geven.

Als de PEG sonde toch verstopt raakt kan je het volgende proberen:

- Voorzichtig doorspuiten met een kleinere spuit
- De slang kneden

- Extra doorspoelen met lauw water

Lukt dit niet dan moet je contact opnemen met de (kinderstoma)verpleegkundige of de behandelend arts.

PEG sonde is lek

De slang mag niet langdurig afgeklemd of geknikt worden. Als dit wel gebeurt kan de slang kapotgaan en gaan lekken. Als er een klemmetje op de PEG sonde zit, moet je het klemmetje regelmatig verschuiven, zodat de sonde niet steeds op één plek afgeklemd wordt.

Als de slang lekt moet je contact opnemen met de (kinderstoma)verpleegkundige of de behandelend arts.

PEG sonde is eruit getrokken

Dit gebeurt bijna nooit, er is namelijk veel kracht voor nodig om de PEG sonde eruit te krijgen. Als het toch gebeurt stop dan meteen de slang van de PEG in het gaatje waar de sonde heeft gezeten. Binnen enkele uren groeit dit gaatje namelijk dicht. Neem vervolgens contact op met de (kinderstoma)verpleegkundige of de behandelend arts.

Hoe kan ik mijn kind helpen zich prettig te voelen tijdens de handeling?

Twee personen

Verzorg de PEG sonde als het nodig is met twee personen. Eén persoon ondersteunt of troost je kind en de ander doet de verzorging. Bij sommige kinderen is het nodig dat zij vastgehouden worden tijdens de verzorging van de PEG sonde. Het is per leeftijd afhankelijk hoe je kind het beste vastgehouden kan worden. Je kan hierover advies krijgen tijdens de opname.

Stem je tempo af

Als je te snel handelt kan dit onrust en stress veroorzaken, als het te langzaam gaat duurt de handeling onnodig lang. Kijk goed naar je kind en waar je kind behoefte aan heeft. Je kan eventueel een pauze inlassen.

Tips voor afleiding of ontspanning

Het is belangrijk om af te stemmen op de behoeften van je kind. Sommige kinderen hebben controle nodig. In dat geval kunnen de volgende tips helpen:

- Laat je kind het tempo aangeven.
- Spreek een stopteken af, zodat er een pauze genomen kan worden.
- Laat je kind meehelpen waar mogelijk.

Voor andere kinderen werkt afleiding beter en kunnen de volgende tips helpen:

- Zoek lichamelijk contact, bijvoorbeeld door de hand vast te houden, met een vinger op de huid te tekenen, kriebelen, blazen op de huid.
- Doe een ademhalingsoefening: haal diep adem door de neus, tel tot drie en blaas dan weer uit door de mond.
- Bekijk samen een pop-up boek of prentenboek.
- Je kan samen met je kind zingen, tellen, het alfabet op zeggen, muziek luisteren of een fantasieverhaal bedenken.

Hoe blijft mijn kind vertrouwen hebben in mij als ouder?

Benoemen

Vertel aan je kind wat er gaat gebeuren en wat je gaat doen. Dit geeft veiligheid en vergroot de voorspelbaarheid. Praten op een lage toon kan een kind geruststellen en troost bieden.

Oogcontact en vriendelijke gezichtsuitdrukking

Probeer zoveel mogelijk een vriendelijke gezichtsuitdrukking te laten zien. Je kind heeft dit tijdens een moeilijk en spannend moment extra nodig.

Wie mag de handeling uitvoeren?

Volgens de wet is het verzorgen van een PEG sonde een risicovolle handeling die alleen uitgevoerd mag worden door iemand die hierin getraind is. Daarom krijg je hierover informatie via deze ouderinstructie en oefen je de handeling met de verpleegkundige. Je mag de PEG sonde gaan verzorgen als je je zeker genoeg voelt om dit te doen en de verpleegkundige je deskundig genoeg vindt. Het getekende certificaat is hiervoor het bewijs.

Praktische tips voor thuis

Naar opvang/school

Je kind kan naar de opvang of naar school. De verzorging van de PEG sonde kan thuis plaats vinden.

In bad/douchen/zwemmen/sporten?

De eerste periode na plaatsing van de PEG sonde mag je kind beperkt douchen of in bad.

Je kan transparante pleisters krijgen om de PEG sonde mee te bedekken als je kind gaat zwemmen. Dit is niet noodzakelijk. Sporten met een PEG sonde is geen probleem.

Je krijgt over deze onderwerpen instructies van de (kinderstoma)verpleegkundige.

Hoe plan ik de handeling in het dag en week ritme?

Het verzorgen van de PEG sonde is een handeling die dagelijks moet gebeuren, net zoals wassen en aankleden. De ervaring is dat de verzorging meestal tijdens of na het wassen wordt gedaan. Op deze manier kan het een gewoonte worden.

De handeling uitvoeren op meerdere locaties

De handeling kan op elke plaats worden uitgevoerd. Zorg er altijd voor dat alle spullen aanwezig zijn. Ook nu is het belangrijk dat je kind weet wat er gaat gebeuren. Probeer ook op deze andere locaties steeds eenzelfde ruimte voor de verzorging van de PEG te gebruiken. Dit vergroot het gevoel van voorspelbaarheid, vertrouwen en veiligheid.

Welke ruimte in het huis is geschikt om handeling uit te voeren?

Kies een ruimte in huis waar de handeling wordt uitgevoerd en doe dit het liefst elke dag op deze plek. Voer de handeling niet uit op een veilige plek, zoals het bed, kinderwagen of speelplek. Zorg ervoor dat er voldoende ruimte is om de PEG verzorging (eventueel met twee personen) uit te voeren.

Waar in het huis bewaar ik veilig de spullen?

Gebruik een vaste plek voor het bewaren van het materiaal en zorg ervoor dat kinderen hier niet bij kunnen komen.

Iets vergeten, wat moet ik dan doen?

Als je een keer vergeten bent om de PEG te verzorgen, is dit niet erg. Controleer de eerstvolgende keer wel goed of je de PEG sonde goed kan dompelen en draaien. Wacht niet tot de volgende dag, maar doe dit meteen als er gelegenheid voor is.

Wie kan ik bellen als ik een vraag heb of ergens over twijfel?

Neem bij twijfels of vragen over de handeling altijd contact op met de arts of (kinderstoma) verpleegkundige. Maak bij ontslag uit het ziekenhuis of op de polikliniek afspraken met wie en hoe je contact op kan nemen.